

การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

Knowledge Management for Investigation of Missing Persons in Thailand

พัชรา สินลอยมา*

Patchara Sinloyma

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทยและนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบหรือข้อกฎหมายต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหาย ประมวลกรณีศึกษาเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหายไว้เป็นบทเรียน และสร้างคู่มือการสืบสวนติดตามคนหายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนติดตามคนหาย ดำเนินการวิจัยโดยการถอดบทเรียนจากการระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัดความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับขั้นตอน เทคนิค วิธีการในการสืบสวน นโยบายในการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหายมาจัดการให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการหายของบุคคลมี 7 รูปแบบคือ 1) คนหายจากการถูกลักพาตัว 2) คนหายจากการถูกล่อลวง 3) คนหายโดยสมัครใจหรือตั้งใจหาย 4) คนหายจากการแฉกทางอินเทอร์เน็ต 5) คนหายจากการถูกฆาตกรรม 6) คนหายจากอุบัติเหตุ/ภัยธรรมชาติ หรือหายโดยไม่ทราบสาเหตุ และ 7) คนหายจากอาการป่วยทางสมอง กลุ่มที่เป็นผู้สูญหายมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นเด็ก โดยมีช่วงอายุระหว่าง 8-11 ปี รองลงมาเป็นวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 12-17 ปี สาเหตุที่หายโดยการถูกล่อลวงมากที่สุด ปัญหาที่พบในการติดตามคนหายคือ กระบวนการจัดการปัญหาคนหายในประเทศไทยยังไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจน ที่สำคัญยังขาดพยานหลักฐานในการสืบสวนติดตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานในลักษณะต่างหน่วยต่างทำ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงเป็นระเบียบที่ใช้มานาน ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสาเหตุของคนหาย พฤติการณ์ของคนร้ายในการล่อลวง/ลักพาเหยื่อ เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชน

* รองศาสตราจารย์ (สบ 4) คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จังหวัดนครปฐม

ในพื้นที่ตกเป็นเหยื่อ 2) ควรจัดตั้งศูนย์สืบสวนติดตามคนหาย โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหรือหน่วยงานกลาง 3) ควรจัดทำฐานข้อมูลคนหายพลัดหลงให้เป็นปัจจุบัน และมีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Abstract

The purpose of this research are to study investigative steps of missing persons in Thailand, provide recommendations to modify the regulations and laws which are the obstacles to the working of the police officers in tracking investigation of missing persons. Codify the case studies concerning to tracking investigation of missing person to be the lesson and create the manual of tracking investigation of missing person for the police officers to use as the handbook in practical work of tracking investigation of missing person. Research methodology by arranging the brainstorming meeting with legal experts, police investigators. The exchange of learning activities arrangement, extracted knowledge which there is in the operators themselves on the steps, techniques, method of investigation, policy management, including problems and obstacles in the performance of the police officers in tracking of missing person's investigation in order to arrange the new knowledge through the learning exchange .

The research results showed that the pattern of missing persons have seven types: 1) missing persons from being kidnapped. 2) missing persons from being tempted. 3) missing persons voluntarily or accidentally lost. 4) missing persons disappear from the chat channel by internet. 5) missing person from murder. 6) missing persons from accidents / natural disasters or lost by unknown causes, and 7) missing persons from mental illness. The group who lost most, mostly were the children with the aged between 8-11 years, followed by the female adolescents aged 12-17 years lost by reason of being the most temptations. The problems encountered in tracking the missing persons were problems management process of missing persons in Thailand still have not clear concrete, significantly still lack of evidence in the investigation track. Relevant agencies working in various units various practice. The police's rules on the case, the operation on missing, lost people are the rules used for long years, not conducive to actual work.

Recommendations in this research are 1) Ought to publish information to educate people about the cause of missing persons, criminal behavior in enticement / victim kidnap in order to prevent people in the area from being the victims. 2) Ought to establish the center of missing

persons tracking investigation by there is the Royal Thai Police to be the host or the central unit.

3) Ought to prepare the database for missing, lost people to be update and have been linked with the relevant agencies.

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, คนหายพลัดหลง, การสืบสวน, ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน, ความรู้ที่ชัดเจน

Keyword : Knowledge Management, Missing Persons ,Investigation, Tacit Knowledge, Explicit Knowledge

1. บทนำ

สถานการณ์เกี่ยวกับการลักพาคนและคนหายในประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากสถานการณ์ของโลกซึ่งมีการโยกย้ายถิ่นฐานของผู้คน อันเนื่องจากสภาพปัญหาที่ทำกิน การเสื่อมสภาพของพื้นดิน การเกิดภัยธรรมชาติ ตลอดจนปัญหาด้านสังคม การเมือง การปกครอง เมื่อมีความต้องการมากขึ้น จึงมีขบวนการนำพาคน ทั้งโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย อันเป็นมูลเหตุให้เกิดการลัก/พาคน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีคนหายที่ถูกนำไปแสวงหาผลประโยชน์ โดยนำคนไปใช้งานในรูปแบบต่างๆ เช่น นำไปเป็นขอทาน นำไปค้าบริการทางเพศ นำไปใช้แรงงาน ผู้กระทำผิดอาจเป็นทั้งคนเดียวหรือเป็นขบวนการที่มีการดำเนินการทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ จากการตรวจสอบสถิติข้อมูลคนหายของศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจก ในปีพ.ศ. 2551 พบว่า มีผู้สูญหายที่ได้รับแจ้งจำนวนทั้งสิ้น 1,469 คน เป็นชาย 497 คน และเป็นหญิง 972 คน ติดตามหาตัวจนได้กลับบ้าน จำนวน 931 คน เป็นชาย 279 คน และเป็นหญิง 652 คน ซึ่งส่วนหนึ่งของคนหายพลัดหลงที่ยังตามหาไม่พบอาจตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ได้

การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนคดีลักพาคนและคนหายในประเทศไทย เป็นกระบวนการที่จำเป็นที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำการรวบรวมข้อมูลด้านการสืบสวนคดีลักพาและคนหายในประเทศไทย ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในรูปความรู้ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) เอกสารรายงาน และข้อมูลจากงานทะเบียนประวัติอาชญากร (Explicit Knowledge) มาพัฒนาให้เป็นระบบเดียวกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้หน่วยงานตำรวจมีความสามารถ ในการติดตามจับกุม สืบสวนและสอบสวนดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น คณะผู้วิจัยในฐานะบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการทำงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบงานตำรวจและการให้ความรู้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจที่จะต้องไปปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในอนาคต จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรให้เป็นองค์กร

แห่งการเรียนรู้ ทั้งที่อยู่ในรูปแบบของเอกสารและความรู้ที่มาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งที่เป็นผู้บริหารสถานีตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวนผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ รวมทั้งเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างฐานความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอน แนวทางการปฏิบัติงาน รวมทั้งผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) ในการดำเนินงานกรณีคนหายหรือคนถูกลักพา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และพัฒนาองค์กรเพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหาย
2. เพื่อศึกษาขั้นตอนและวิธีการสืบสวน นโยบายในการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย
3. เพื่อประมวลกรณีศึกษาเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทยไว้เป็นบทเรียน
4. เพื่อสร้างคู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัย 2 ประเภท คือ การวิจัยเอกสาร โดยศึกษาจาก ระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหายที่มีผลบังคับใช้ใน ปัจจุบัน และการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) เพื่อถอดบทเรียนขั้นตอนและวิธีการสืบสวนติดตามคนหายที่สงสัยว่าจะถูกฆาตกรรม คนหายจากอุบัติเหตุ หรือภัยธรรมชาติ หรือหายโดยไม่ทราบสาเหตุจากกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ พนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนทั้งระดับสัญญาบัตรและชั้นประทวนที่มีประสบการณ์ในด้านการการสืบสวนติดตามคนหาย ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการบริหารจัดการและกำหนดนโยบายในการสืบสวนติดตามคนหาย 2) เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนและพนักงานสอบสวน นอกจากนี้ยังได้เชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) มูลนิธิกระจกเงา 2) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ 3) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ 4) สถาบันนิติเวชวิทยา 5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อสกัดความรู้โดยใช้กระบวนการ “การจัดการความรู้” การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในคนและเอกสาร

คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนในเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนติดตามคนหาย ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา ศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล กองพิสูจน์หลักฐาน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนและพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจนครบาล เพื่อเล่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จในการติดตามคนหาย และปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

2) จัดการประชุม เพื่อถอดบทเรียนในการดำเนินการสืบสวนติดตามคนหาย พร้อมทั้งนำเสนอโครงสร้างคู่มือการสืบสวนคดีคนหายให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาความเหมาะสม

3) จัดทำฐานข้อมูลในการสืบสวนติดตามคนหายไว้ในเว็บไซต์ รวมทั้งการประมวลผลกรณีศึกษาจาก Storytelling เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ ไว้เป็นบทเรียนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนาจากการถอดบทเรียน การจัดทำแผนภาพขั้นตอนการสืบสวนติดตามคนหายจากกรณีศึกษา นำเสนอรูปภาพการเล่าเรื่อง และจัดทำเป็นตารางบันทึกลำดับขั้นตอนการเล่าเรื่องถึงขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงาน เทคนิค วิธีการสืบสวนสอบสวนติดตามคนหาย

3. ผลการศึกษาวิจัย

3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหาย ให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหาย คณะผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 14 บทที่ 3 เกี่ยวกับ “การดำเนินการเกี่ยวกับ คนหายพลัดหลง และได้คืน” ตั้งแต่ข้อ 405 ถึงข้อ 412 โดยมีการแก้ไขข้อความบางข้อความ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เช่น แก้ไขหน่วยงานและตำแหน่งต่าง ๆ ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งมีการปรับเปลี่ยนไปแล้วตามพระราชบัญญัติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เพิ่มช่องทางการประกาศสืบหาคนหายผ่านสื่อโทรทัศน์ หรือระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

3.2 ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงาน และนโยบายในการบริหารจัดการในการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

3.2.1 ขั้นตอนในการรับแจ้งความคนหายหรือคนถูกลักพาตัว ที่สำคัญคือ จะต้องปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 14 บทที่ 3 เกี่ยวกับ “การดำเนินการ

เกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ตั้งแต่ข้อ 405 ถึงข้อ 412 อย่างเคร่งครัด ส่วนเทคนิคและวิธีการที่สำคัญที่ทำให้การสืบสวนติดตามคนหายประสบความสำเร็จ โดยมีลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1) เมื่อได้รับแจ้งคนหาย เจ้าหน้าที่จะทำการบันทึกลงสมุดบันทึกที่มีไว้สำหรับการรับแจ้งเรื่องคนหายโดยเฉพาะจากนั้นพิจารณาว่าคนหายเป็นเพศใด อายุเท่าไร คิดอะไรหายเนื่องจากสาเหตุใด หายไปจาก ที่ไหน หายเมื่อไหร่ แล้วจึงสันนิษฐานสาเหตุการหาย ตัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออก และวางแผนการปฏิบัติงานการสืบสวนติดตามอย่างเป็นขั้นตอน

2) ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ สถานีตำรวจใกล้เคียง โรงพยาบาลในพื้นที่ สถาบันนิติเวชวิทยา กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กเยาวชน และสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนในแต่ละกองบัญชาการ มูลนิธิกระจกเงา หรือสื่อมวลชนต่างๆ เพื่อประกาศสืบหาคนหาย

3) ติดต่อสอบถามครอบครัว และแบ่งทีมงานไปยังที่เกิดเหตุ เพื่อค้นหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม

4) รวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์อีกครั้งก่อนจะดำเนินการติดตามสืบสวนหาคนหายต่อไปและจะมีการรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินคดีเป็นระยะ ๆ

3.2.2 นโยบายในการบริหารจัดการ

ผู้บริหารระดับสถานีตำรวจควรกำหนดนโยบายหรือวิธีการบริหารจัดการที่ชัดเจนในการดำเนินงานของพนักงานสอบสวนและฝ่ายสืบสวนหลังจากการรับแจ้งคนหาย โดยควรเน้นให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบในการรับแจ้งคนหายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และต้องให้ความสนใจในการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด โดยนโยบายที่ควรดำเนินการเร่งด่วน คือการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับสาเหตุของคนหาย

3.2.3 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3.2.3.1 ปัญหาภายในองค์กร

1) ด้านบุคลากร พบว่า พนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อย และพนักงานสอบสวนบางส่วนยังไม่ทราบระเบียบและขั้นตอนปฏิบัติในการรับแจ้งความคนหาย หรือบางคนคิดว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญ จึงยังไม่ได้รับเป็นคดี ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามระเบียบได้ ส่งผลต่อการขาดฐานข้อมูลคนหายที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนติดตามคดีคนหาย หรือตรวจเปรียบเทียบกรณีที่พบศพคนตายไม่ทราบชื่อ

2) ด้านงบประมาณ พบว่า สถานีตำรวจบางแห่งไม่มีงบประมาณสำหรับการติดตามสืบสวนคนหาย หรือถ้ามีก็มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

3) ด้านการบริหารจัดการ สถานีตำรวจส่วนใหญ่ไม่มีสมุดคุมทะเบียนสำหรับคนหายโดยเฉพาะ และเมื่อมีคนมาแจ้งความคนหายแล้วก็ไม่ส่งเรื่องไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดข้อมูลในการสืบสวนติดตามคนหาย

4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังขาดระบบการจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือของคนไทยทั่วประเทศ มีเพียงการจัดเก็บเฉพาะคนที่มีประวัติอาชญากรเท่านั้น ทำให้เกิดอุปสรรคในการตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือของผู้เสียชีวิตที่ไม่ทราบชื่อเทียบกับฐานลายนิ้วมือที่มีอยู่เนื่องจากฐานข้อมูลไม่ครบถ้วน

3.2.3.2 ปัญหาภายนอกองค์กร

1) การปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เชื่อมโยง และไม่มีระบบออนไลน์ถึงกัน หากมีศูนย์กลางรับแจ้งคนหายที่สามารถเชื่อมโยงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ จะทำให้เกิดความสะดวกในการสืบค้น ตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับคนหายได้ง่ายขึ้น

2) พ่อแม่ ผู้ปกครองบางรายมาแจ้งความว่าลูกหายซ้ำเกินไป ทำให้พยานหลักฐานบางส่วนถูกทำลาย เคลื่อนย้าย เปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไป

3) เด็กที่หายไปบางส่วนเป็นเด็กที่เร่ร่อน และสร้างปัญหาให้กับสังคม จึงพยายามหลบหนีตำรวจ และไม่คอยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะคิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นปฏิปักษ์กับตน

3.2.4 การสร้างคู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

จากข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้คณะผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย 3 เล่ม ได้แก่ 1) คู่มือการสืบสวนติดตามคนหาย 2) คู่มือประชาชนสำหรับการติดตามคนหาย 3) คู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

3.2.5 การจัดการฐานความรู้ด้านการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย กรณีศึกษาการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

1) กรณีคนหายจากการถูกลักพาตัว วัตถุประสงค์หลักในการลักพาตัวมีอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การลักพาตัวเพื่อการค้ำมนุษย์ (2) ลักพาตัวเด็กเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ (3) การลักพาเด็กเพื่อบังคับให้เข้าร่วมขบวนการมิถาชีพ

การดำเนินการติดตามสืบสวนคนหายคดีลักพาตัวนี้ ต้องใช้กระบวนการสืบสวน สอบสวนที่รัดกุม รอบคอบ และการวางแผนที่แยบยล เนื่องจากผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอิทธิพล ในบางครั้งอาจมีการติดต่อกับประเทศที่สองหรือสามเนื่องจากการลักพาตัวมีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ำมนุษย์หรืออาชญากรรมข้ามชาติ

2) *กรณีคนหายจากการถูกล่อลวง* ส่วนใหญ่ถูกล่อลวงเพื่อประโยชน์ทางเพศผู้ที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่จะเป็นเด็กวัยรุ่นหญิง อายุระหว่าง 12 - 17 ปี โดยส่วนใหญ่ฝ่ายหญิงจะมีความเต็มใจที่จะหนีออกจากบ้านไปอยู่กับฝ่ายชาย หรือบางคนอาจถูกหลอกลวงโดยการตีสนิทว่าจะพาไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ แล้วกลับถูกนำไปค้าประเวณี

การดำเนินการติดตามสืบสวนคนหายประเภทนี้ อาจไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อ และบางครั้งพยานหลักฐานมีน้อย เพราะส่วนใหญ่เด็กจะปิดบังไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่รู้ว่ากำลังคบหาอยู่กับใคร เมื่อหายตัวไปจากบ้านก็จะกลับมาเอง บางส่วนเจ้าหน้าที่ก็สามารถติดตามกลับคืนมาได้

3) *กรณีคดีคนหายโดยสมัครใจ หรือตั้งใจหาย* กรณีดังกล่าวนี้มีความใกล้เคียงกับคดีล่อลวงทางเพศ เนื่องจากกรณีนี้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีความตั้งใจที่จะหายไป เช่น เด็กเร่ร่อน หนีคดียาเสพติด หนีมาเฟีย หนีไปมีภรรยาใหม่ ซึ่งคนหายเหล่านี้มักจะมีปัญหาจากการดำเนินชีวิตหรือปัญหาส่วนตัว

การดำเนินการติดตามสืบสวนคนหายประเภทนี้ อาจไม่ประสบความสำเร็จ เพราะบางคดีคนหายวางแผนการหนีไว้อย่างแยบยล ทำให้การสะกดรอยและหาพยานหลักฐานทำได้ยาก เพราะไม่อาจวิเคราะห์สาเหตุการหายได้หรือถ้าหากวิเคราะห์ได้ก็ไม่ทราบว่าจะไปตามที่ไหน

4) *กรณีคดีคนหายจากการแฮตทางอินเทอร์เน็ต* คนหายประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและอยู่ในช่วงวัยรุ่น จะมีลักษณะการหายคล้ายคลึงกับการถูกล่อลวงทางเพศ และการหายโดยสมัครใจ แต่แตกต่างกันตรงที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องนำทาง

การดำเนินการติดตามสืบสวนคนหายประเภทนี้ สามารถสืบสวนจากอีเมลส่วนตัว หรือการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจทำให้พบข้อมูลการแฮตของเด็ก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดวางแผนการสืบหาตัวคนหายต่อไป

5) *กรณีคนหายจากคดีฆาตกรรม* คนหายประเภทนี้ส่วนใหญ่จะมีสาเหตุการหาย 3 ประเภทใหญ่ๆ ประเภทแรกถูกฆาตกรรมเนื่องมาจากเรื่องชู้สาว ประเภทที่สองถูกฆาตกรรมเนื่องมาจากเรื่องความขัดแย้งทางธุรกิจ ประเภทที่สามถูกฆาตกรรมเนื่องมาจากเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ เป็นต้น

การสืบสวนติดตามหาคนหายประเภทนี้ มีขั้นตอนการสืบสวนที่ค่อนข้างซับซ้อน ที่สำคัญจะต้องสืบสวนเพื่อให้พบศพคนหายก่อน จนสามารถนำไปสู่การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ยืนยันตัวบุคคลได้ ส่วนความซับซ้อนคือ นอกจากจะต้องพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครแล้วยังสืบสวนหาญาติผู้ตาย และสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดหรือฆาตกรด้วย

6) กรณีคดีคนหายจากอุบัติเหตุ / ภัยธรรมชาติ หรือหายโดยไม่ทราบสาเหตุคนหายประเภทนี้เกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และทุกสถานที่

การสืบสวนติดตามหาคนหายประเภทอุบัติเหตุหรือการเกิดภัยธรรมชาติ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และบางครั้งเมื่อเกิดขึ้นก็ไม่สามารถรับมือได้อย่างทันท่วงที เช่น กรณีภัยพิบัติจากเหตุการณ์สึนามิ ไฟไหม้ซานติก้าผับ เป็นต้น ดังนั้น การรับแจ้งความคนหายหรือการสืบหาญาติของผู้สูญหาย จึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากต้องนำข้อมูลของบุคคลที่สงสัยว่าจะหายไปเหล่านี้ มาทำการเปรียบเทียบกับศพ หรือชิ้นส่วนของศพ โดยนำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ เช่น การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจาก ฟัน ปลายนิ้วมือ หรือ DNA

7) กรณีคดีคนหายจากอาการป่วยทางสมองคนหายประเภทนี้มี 3 ประเภท คือ (1) คนชรา ที่อายุมาก จดจำอะไรไม่ค่อยได้ มีอาการหลงๆ ลืม ๆ (2) เด็กที่มีความผิดปกติทางสมอง หรือผู้ใหญ่ที่ป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์ (ความจำเสื่อม) 3) คนเสียสติหรือคนบ้าที่ไม่สามารถรับรู้อะไรได้ มีเพียงอารมณ์เดียว คือ การทำตามใจตนเองโดยไม่สนใจใคร ไม่สนใจตนเอง ไม่สนใจสังคมแต่จะทำทุกอย่างตามสัญชาตญาณ จึงทำให้คนเสียสติส่วนมากกลายเป็นคนหาย

การสืบสวนติดตามหาคนหายประเภทคนชรา และเด็กที่มีความผิดปกติทางสมองส่วนใหญ่จะมีญาติหรือพยาบาลคอยดูแลที่หายออกมาบ้านอาจเนื่องมาจากหลงทางหรือหายไปโดยไม่ตั้งใจ แต่ถ้าเป็นคนหายประเภทเสียสติ หรือวิกลจริตส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีญาติมารับตัวกลับบ้าน อาจเป็นเพราะปัญหาด้านเศรษฐกิจทำให้ครอบครัว ยังไม่พร้อมในการเลี้ยงดู

4. อภิปรายผลการวิจัย

4.1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้หาย

4.1.1 ช่วงอายุ ส่วนใหญ่จะเป็นเด็ก มีอายุระหว่าง 8 – 17 ปี เนื่องจากเด็กเป็นผู้เยาว์ มีความอ่อนแอทางชีวภาพไม่สามารถป้องกันตัวเองได้ เด็กยังไม่มีประสบการณ์ชีวิต และไม่มีความสามารถในการพิจารณาถึงผลดีผลเสียของสิ่งที่จะได้รับจากการกระทำนั้นๆ หรือบางครั้งอาจถูกหลอกเพราะความไว้วางใจผู้อื่น โดยแบ่งอายุของเด็กเป็น 2 ช่วง ดังนี้ อายุระหว่าง 8 - 11 ปี ผู้หายส่วนใหญ่มีโอกาสเป็นได้ทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย สาเหตุที่เด็กชายหายเนื่องจากเด็กผู้ชายจะไม่ค่อยได้รับการดูแลหรือติดตามเฝ้าดูพฤติกรรมเท่ากับเด็กหญิง ส่วนเด็กผู้หญิงจะเป็นที่ต้องการของตลาดไม่ว่าจะเป็นตลาดค้าบริการทางเพศและตลาดค้าแรงงาน สำหรับช่วงอายุระหว่าง 12-17 ปี ช่วงอายุนี้ผู้หายส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นหญิงจะเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่มมิจฉาชีพ และบุคคลที่มีพฤติกรรมชอบหลอกลวงเด็กหญิง อายุช่วงนี้ผู้ปกครองจะต้องเฝ้าระวังเป็น

อย่างดี สาเหตุที่เด็กวัยรุ่นหญิงหายมากที่สุด เนื่องจากเชื่อและไว้วางใจคนง่าย เป็นที่ต้องการของตลาดการค้าบริการทางเพศ ตลาดค้ามนุษย์

4.1.2 เพศของผู้หาย ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงและส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่น สาเหตุที่เพศหญิงหายมากกว่าเพศชายเนื่องจากเพศหญิงส่วนใหญ่จะมีความอ่อนแอด้านชีวภาพมักเชื่อและไว้วางใจ คนง่าย เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการของตลาดการค้าบริการทางเพศ และตลาดค้าแรงงาน

4.1.3 พฤติกรรมของผู้หาย ลักษณะของผู้สูญหายจะเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมชอบเล่นเกมสปีนเทอร์เน็ต เล่นแชทออนไลน์หาคู่หรือการเข้าไปเปิดอีเมลเพื่อหาเพื่อนต่างเพศ และเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา เนื่องจากเด็กที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ส่วนใหญ่จะเก็บตัว ไม่ค่อยมีเพื่อน ไม่สูงส่งกับใคร มีโลกที่แคบและมองไม่เห็น โลกแห่งความเป็นจริง ส่วนใหญ่จะมีโลกส่วนตัวหรือโลกจินตนาการมากกว่า

4.1.4 เขตพื้นที่ของผู้สูญหาย เขตพื้นที่ที่มีผู้สูญหายส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมือง และปริมณฑลมากที่สุด เนื่องจากเป็นย่านธุรกิจการค้า ย่านอุตสาหกรรม มีสถาบันการศึกษา มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีแหล่งสถานบันเทิง มีแหล่งชุมชน ฯลฯ ทำให้เป็นแหล่งรวมของผู้คนจากทุกสารทิศ เมื่อมีผู้คนมารวมตัวกันมาก ๆ ก็ย่อมก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและอื่นๆ ตามมา

จากการศึกษาทฤษฎีไว้บรรทัดฐานทางสังคม สามารถนำมาอธิบายสภาวะการณ์คนหายได้ว่า คนหายพลัดหลง คนหายโดยไม่ทราบสาเหตุ คนหายโดยสงสัยว่าถูกฆาตกรรม และคนหายเพราะถูกลักพาตัวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากสถานการณ์ของโลกซึ่งมีการโยกย้ายถิ่นฐานของผู้คน อันเนื่องมาจากสภาพปัญหาที่ทำกิน การเสื่อมสภาพของพื้นดิน การเกิดภัยธรรมชาติ ตลอดจนปัญหาด้านสังคม การเมือง การปกครอง ทำให้ประชากรในโลกอพยพหาแหล่งที่อยู่ จึงเกิดขบวนการลักพาและย้ายคนเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย อันเป็นมูลเหตุให้เกิดการลักพาคน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีคนหายที่ถูกนำไปแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น เป็นขอทาน ค้าบริการทางเพศ ใช้แรงงาน มีการดำเนินการภายในประเทศและนอกประเทศ จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะหาแนวทางในการสืบสวนสอบสวนและปราบปราม เพื่อยับยั้งการกระทำให้ได้ผลมากที่สุด

การฉกฉวยโอกาสจากคนที่อ่อนแอ เช่น เด็กและผู้หญิง โดยใช้เล่ห์เหลี่ยมการหลอกลวงทำให้ คนอื่นเดือดร้อนและเกิดความเสียหาย ทำให้สังคมเกิดสภาพไว้บรรทัดฐานทางสังคม และมักจะเกิดขึ้นในสังคมเมือง เนื่องจากมีความสลับซับซ้อนและขัดแย้งกันในสังคม ก่อให้เกิดแรงกดดันให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและกระทำผิดได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะใน

กรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงของประเทศไทย มีประชาชนอพยพมาจากหลายพื้นที่เพื่อแสวงหาโอกาสและความฝัน โดยใช้สังคมที่ไร้บรรทัดฐานเป็นเครื่องมือในการกระทำผิด พื้นที่ที่มีคนหายจำนวนมากอีกจังหวัดหนึ่ง คือ จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครมีพื้นที่ติดชายทะเล มีโรงงาน และแหล่งผลิตอาหารหลายแห่ง จึงมีแรงงานอพยพเป็นจำนวนมาก ซึ่งแรงงานต่างชาตินี้มีโอกาสสูงในการถูกล่อลวงเนื่องจากบางคนหลบหนีเข้าเมือง

4.2 สาเหตุของการหาย

4.2.1 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสาเหตุอันดับต้นๆ ที่ทำให้เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นหายมากที่สุด โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางด้านอินเทอร์เน็ตที่ผู้สนทนาทางสามารถเห็นภาพของผู้สนทนาได้จากทางกล้องเว็บแคม (Webcam) ซึ่งบางครั้งก็มีการขายบริการผ่านอินเทอร์เน็ตแอบแฝงอยู่ จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศบางครั้งอาจก่อให้เกิดผลเสียได้ถ้าหากผู้ใช้นำมาใช้ไม่ถูกวิธี

4.2.2 ความแปรปรวนของเศรษฐกิจ เป็นตัวแปรสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ คนที่มีรายได้น้อยจะได้รับผลกระทบมากที่สุดจนบางคนไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ได้เพราะไม่มีกำลังทรัพย์ในการดำเนินชีวิต จึงหาทางออกโดยการประกอบอาชีพทุจริตหรือลักพาเด็กไปขายในตลาดค้ามนุษย์ ค้าแรงงาน หรือล่อลวงเด็กสาวไปขายบริการทางเพศ

4.2.3 ค่านิยมและทัศนคติของสังคม เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญของต้นเหตุปัญหา ถ้าคนในสังคมมีค่านิยมที่เบี่ยงเบน มีทัศนคติเฉยเมยต่อสถานการณ์คนหายที่นับวันจะวิกฤตและรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ก็จะทำให้มีบุคคลสูญหายอีกเป็นจำนวนมาก ในสังคมไทยปัจจุบันครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขนาดเล็กหรือครอบครัวเดี่ยว เพราะมีปัญหาการหย่าร้างบ่อยครั้ง มีเพียงพ่อหรือแม่เท่านั้นที่เลี้ยงดูบุตรหลาน หรือพ่อแม่แต่งงานใหม่ หรือพ่อแม่ทอดทิ้งให้อยู่กับญาติ ทำให้เด็กมีปัญหาด้านสภาพจิตใจอ่อนแอ หัวน้ใจว่าง ไม่มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อมีปัญหาจะปรึกษาเพื่อนหรือบุคคลอื่น สถานการณ์เช่นนี้ทำให้เด็กมีสภาพอ่อนแอที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ง่าย

สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมจะก่อให้เกิดปัญหาด้านคนหาย และปัญหาอาชญากรรมอีกหลายประการ แต่เมื่อมองทางด้านเศรษฐกิจความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวจะทำให้เกิดนวัตกรรม เทคโนโลยี และความเจริญด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ดังนั้น การที่จะลดปัญหาคนหายจากความเปลี่ยนแปลงและการเติบโตของภาวะสังคม จะต้องแก้ไขปัญหามาให้ตรงจุด โดยนำทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social Control) มาเป็นตัวกำหนด โดยแก้ไขใน 3 ด้าน คือ 1) การฝึกอบรมหรือการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) แก่สมาชิกในสังคมให้ประพฤติตนตามบรรทัดฐานของสังคม 2) การใช้ความกดดันของกลุ่ม (Group

Pressure) หรือโดยการใช้ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ 3) ใช้กฎหมายและการลงโทษโดยผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น ตำรวจ ศาล ฯลฯ

4.2.4 ระบบการศึกษา ในปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยยังยึดมุ่งเน้นให้เด็กเป็นเด็กเก่ง ฉลาด มีความรู้ความสามารถในการแข่งขันกับผู้อื่น ยึดการสร้างปัจเจกบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การศึกษาแบบนี้จะส่งผลเสียมากกว่าผลดี ผลดีคือ ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ผลเสีย คือ เด็กขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เด็กไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมส่วนรวมได้ หรือขาดการสมานฉันท์ภายในชุมชน เพราะต่างคนต่างมุ่งแสวงหาสิ่งที่ดีตนเองปรารถนา จนลืมที่จะตอบแทนและทำคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตามที่รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ ได้กล่าวถึงการขัดเกลาทางสังคม (socialization) (เอกสารประกอบการสอน, 2531) ซึ่งโรงเรียนเสมือนเป็นบ้านที่สองของเด็กในการที่จะได้รับความรู้ ความคิดต่างๆ และวิชาการต่างๆ อย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในเรื่องการให้การขัดเกลาแก่เด็กตลอดจนทำให้เด็กมีโอกาสพบปะสมาคมกับเพื่อนในวัยเดียวกัน การขัดเกลาดังกล่าวจะทำให้เด็กสามารถเอาตัวรอดในสังคมและไม่ทำร้ายผู้อื่น

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

กระบวนการจัดการปัญหาคนหายในประเทศไทยยังไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจน ประการสำคัญยังขาดพยานหลักฐานในการสืบสวนติดตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานในลักษณะต่างหน่วยต่างทำ และเนื่องจากระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง เป็นระเบียบซึ่งบังคับใช้มานานไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในปัจจุบัน ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหลายพื้นที่ยังไม่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติกรณีคนหายพลัดหลงหรือคนถูกลักพาตัว รวมทั้งขั้นตอนและวิธีการสืบสวนติดตามคนหายที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมที่จะนำมาเป็นต้นแบบ แนวทางปฏิบัติงานที่ดีเพื่อถอดบทเรียนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วประเทศ ดังนั้น การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย จึงเป็นกระบวนการที่จำเป็นจะต้องทำการรวบรวมข้อมูล ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในรูปองค์ความรู้ในตัวบุคคล เอกสารรายงาน สำนวน การสอบสวน รายงานการสืบสวน และข้อมูลทางด้านทะเบียนประวัติอาชญากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เป็นระบบเดียวกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมเรื่องเล่าที่ประสบความสำเร็จ (Storytelling) เป็นการจัดการกิจกรรมแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) หรือการร่วมเรียนรู้ ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญอย่างมาก

ต่อการพัฒนากระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหายเพราะทางหนึ่งเกิดข้อมูลป้อนกลับ ทางหนึ่งเกิดการพัฒนาดตนเองและอีกทางหนึ่งเกิดการพัฒนสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานทั้งภายในหน่วยและนอกหน่วยงาน และในกระบวนการ KM นั้น การแบ่งปันความรู้ที่ถือว่าดีที่สุดนั้นก็คือ การแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามกลุ่ม ข้ามองค์กร ข้ามพันธกิจ เพราะนอกจากจะเป็นเครื่องสะท้อนถึงวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้แล้ว ยังเกิดการแผ่ขยายของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อาจนำไปสู่การขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะที่นำไปสู่การบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงานในการร่วมกันแก้ไขปัญหาบุคคลสูญหายให้มีประสิทธิภาพอย่างครบองค์รวม

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของคนร้าย หรือการให้บริการประชาชนกรณีบุคคลในครอบครัวสูญหาย โดยจัดทำเป็นคู่มือและเผยแพร่ข้อมูลในเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมต่างๆ ของคนร้ายในการหลอกลวงเหยื่อหรือพฤติกรรมของขบวนการค้ายมนุษย์

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดตั้งฝ่ายปฏิบัติการด้านการสืบสวนติดตามคนหาย โดยจัดตั้งเป็นศูนย์รับแจ้งเรื่องคนหาย และประสานงานเชื่อมโยงข้อมูลคนหายและข้อมูลของผู้แจ้ง

3) ควรจัดตั้งศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและส่งกลับของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (NIMC) ให้มีฐานะเป็นกองบังคับการขึ้นตรงต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

4) ควรจัดสรรงบประมาณด้านการสืบสวนติดตามคนหายให้กับสถานีตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะงบประมาณเปรียบเสมือนตัวขับเคลื่อนให้การปฏิบัติงาน ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและรวดเร็ว

5) ควรเพิ่มอัตรากำลังพลของพนักงานสอบสวนให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

6) ควรจัดการฝึกอบรม (Workshop) ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารด้านคนหายที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และเพื่อพัฒนาและเพิ่มศักยภาพความรู้ ความชำนาญของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) หน่วยงานที่รับแจ้งหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ จะต้องให้ความสำคัญกับการรับแจ้งคนหายเสมือนหนึ่งเป็นคดีอาญาที่ต้องให้ความสำคัญ ควรมีการ

ประสานงานกับหน่วยงานปกครอง กรณีคนหายและต้องสงสัยว่าจะไปอยู่ที่ใดควรประสานงานกับ
 กำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่นั้นๆ จะได้รายละเอียดมากยิ่งขึ้น

2) เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจรับแจ้งคนหาย ควรกรอกข้อมูลคนหายตาม
 แบบฟอร์ม วท. 12/1-ต. 326 ให้ครบถ้วน โดยข้อมูลสำคัญที่เจ้าหน้าที่จะต้องสอบถาม/รวบรวม
 ได้แก่ ชื่อ-ชื่อสกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ รูป
 ถ่ายปัจจุบัน คำนิรूपพรรณ คำนิรूपพิเศษ เพื่อน/คนใกล้ชิด หรือสถานที่ที่สงสัยว่าคนหายจะไป
 การติดต่อพบเห็นคนหายครั้งสุดท้ายที่ใด เวลาใด

3) สถานีตำรวจทุกแห่งจะต้องมีสมุดบันทึกคนหายไว้เฉพาะเรื่อง
 เพราะต้องจดบันทึกรายละเอียดทุกอย่างเกี่ยวกับคนหาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว ครอบครัว
 โรงเรียน สถานที่ทำงาน พฤติกรรมต่างๆ บุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะเรื่องคนหาย
 เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง จึงต้องจดบันทึกไว้โดยละเอียด

4) เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งคนหายแล้ว จะต้องส่งเรื่องไปยัง
 กองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อให้ออกประกาศสืบหาคนหายและบันทึกข้อมูลเข้าฐานข้อมูลคน
 หาย และถ้าคนหายเป็นเด็กและเยาวชนควรแจ้งไปยังกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อ
 เด็ก เยาวชน และสตรีด้วยเพื่อให้ช่วยกันสืบหาคนหาย ถ้าสงสัยว่าคนหายจะกลายเป็นศพต้อง
 ติดต่อไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา ศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ เพื่อ
 ตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

5) ตัวผู้ปฏิบัติต้องมีความรู้ความเข้าใจในการสืบสวนและต้อง
 สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และฐานข้อมูลจะต้องเป็นปัจจุบัน

6) ในการสืบสวนติดตามคนหายควรมีการประสานงานกับ
 หน่วยงานภาคเอกชน เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์ สถานีขนส่ง หรือจุดรับส่งผู้โดยสารต่างๆ เพื่อเป็น
 เครื่องช่วยในการประชาสัมพันธ์การแจ้งข่าวคนหาย

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา. (2551). [ออนไลน์]. *สถิติคนหาย*

ระหว่างปี 2549- 2550. เข้าถึงได้จาก : <http://www.mirror.or.th>

สุพัตรา สุภาพ.(2531). *เอกสารประกอบการศึกษาวิชาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

